

SOCIAL INNOVATION, AN ANSWER AND DRIVER TO SUSTAINABLE GLOBALIZATION

Irina Anghel, PhD., Candidate, Researcher, Institute of National Economy, Romanian Academy

Abstract: Despite outstanding positive outcome following the ongoing and irreversible processes of worldwide internationalization of the flows of goods, capital, human resources, information and technology, globalization has proved to be a two-edged sword. Considering the deepening income polarisation, the widening welfare gaps between North and South and between the rich and the poor in the same country, considering the increasingly powerful shockwaves turning any local disequilibrium in global crisis as well as the externalities over cultural identity and environmental balance, the globalization negative impact on the sustainability of growth and development seems to have overcome the benefits, in the long run.

The specific challenges that confront humankind, even if not directly caused by, yet aggravated and potentiated by globalization, cannot be anymore addressed through the conservative way, be it the governmental or private intervention. It seems it is high time that another problem solving paradigm should be developed and disseminated, which is centred on large-scale impact of innovative thinking that emerges and spreads mostly at the grassroots, transforming societies bottom-top. Through its impact scale, social nature of scope, content or effect, through wide positive externalities on the social, economic, cultural and environmental sustainability, social innovation may be the answer for a globalization that does not undermine the wellbeing of both present and future generations, and their access to needed resources. This paper explores the conceptual relationships between social innovation and sustainable globalization and provides an insight on the main policies that might encourage and scale up social innovation.

Keywords: social innovation, sustainable globalization, sustainable development, social economy, innovation process

Introducere

Globalizarea, procesul ireversibil de integrare economică și socială globală mijlocit de fluxurile internaționale multidireționale de bunuri, servicii, tehnologie, capital, persoane, idei și informații (Wood, 1994; Wolf, 1997; Richardson, 1997; Dollar, 2001; Stiglitz 2002) reprezintă un subiect intens dezbătut în literatura anilor 1990 și 2000, polarizând opiniile specialiștilor cu referire la consecințele asociate pe plan economic, social și de mediu.

Intensificarea concurenței pe piețe internaționale, multiplicarea canalelor de difuzare a progresului tehnologic, stimularea inovării ca factor competitiv, reconfigurarea lanțurilor de valoare pentru valorificarea avantajelor comparative și a profilurilor de specializare locală în interesul firmei globale, realocarea rapidă a resurselor financiare, informaționale și umane converg spre creșterea eficienței economice, spre progres economic pe plan global, spre maximizarea satisfacției consumatorilor și spre creșterea nivelului de trai.

Indicatorii producției globale au urmat dinamica comerțului internațional – interindustrial dar, mai ales, intra-firmă și de bunuri intermediare – a cărei intensificare este, ea înăși, o expresie a globalizării. Nivelul general de bunăstare a crescut, de asemenea, pe plan mondial și, într-o măsură semnificativă, modelele de consum din vest s-au replicat și în statele cu economie emergentă. Pe plan politic, cooperarea internațională a sporit în complexitate, intensitate și instituțiile supranaționale și-au consolidat poziția, funcționalitatea

și influența, cu impact pozitiv asupra relațiilor comerciale, a coerenței sistemelor sociale, etc. În plus, creșterea mobilității resursei umane se întvede a fi o posibilă soluție pentru procesul accentuat de îmbătrânire demografică din statele dezvoltate, cu rol destabilizator pentru piața muncii națională și regională. (Begg et al., 2008)

Alături de multiplele consecințe benefice pentru progresul umanității, fenomenul globalizării antrenează, direct sau prin potențarea altor evoluții la nivel socio-demografic, o serie largă de efecte negative care subminează eforturile globale conjugate pentru dezvoltare durabilă. Prin complexitatea și amploarea impactului lor, prin raporturile multiple de interdependență, acestea nu mai pot fi abordate din paradigmele tradiționale, în care statul își asuma rolul de arhitect și garant al bunăstării. În contextul în care se impune necesitatea de a identifica și implementa modele noi, funcționale care să permită valorificarea unei baze mai largi de resurse și infrastructură, care să valorifice cunoașterea, informația și creativitatea disponibilă, inovarea socială se evidențiază ca o soluție de facilitare a optimizării rezolvării problemelor acute de sustenabilitate de pe plan loc, regional sau global. Această lucrare sondează predominant conceptual relațiile dintre inovarea socială și globalizarea sustenabilă, conturând principalele direcții de acțiune politică de încurajare și propagare a inovării sociale.

Globalizarea, amenințare pentru Dezvoltarea Durabilă

O dată cu expansiunea accelerată a globalizării în toate dimensiunile sale, în literatura de specialitate se manifestă preocupări pentru impactul acestui fenomen economico-social și politic asupra dezideratului ultim, asumat la nivel global, al dezvoltării durabile. Conceptul de dezvoltare durabilă a fost adoptat în discursul legat de strategii și politici pentru dezvoltare încă de la începutul anilor 1970 (Conferința ONU de la Stockholm pentru Mediul Uman, 1972). Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare din anul 1987 este considerată, însă, elementul normativ-conceptual de referință pentru legătura dintre preocupările pentru mediu și cele de creștere economică (Langhelle, O., 1999). Următoarele evenimente ONU precum „Summit-ul Pământului” din 1992 (Conferința ONU pentru Mediu și Dezvoltare din Rio de Janeiro), Conferința ONU pentru Dezvoltare Durabilă din 1993 și Summit-ul Global pentru Dezvoltare Durabilă din 2002 (Johannesburg) au consfințit consensul internațional asupra adoptării dezvoltării durabile ca obiectiv strategic global. Raportul Brundtland care a urmat Conferinței ONU din 1987 oferă definiția de referință în literatura de specialitate, pentru dezvoltarea durabilă: „acel tip de dezvoltare care răspunde nevoilor prezente fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. Privită, inițial, din perspectivă economică, dezvoltarea durabilă reflectă necesitatea de a identifica și realiza echilibrul între costurile și avantajele activității economice în limita suportabilității mediului. Progresul economic nu trebuie să afecteze echitatea intergenerațională astfel încât exploatarea resurselor trebuie să nu compromită caracterul lor de regenerare.

În discursul politic dar și în literatura de specialitate, noțiunea de „nevoie” a cuprins, treptat, întreaga paletă de nevoi, de la cele fundamentale, de natură materială, de subzistență la necesitatea unui mediu înconjurător curat care să susțină o viață de calitate și la cele de protecție socială împotriva riscurilor.

Dezvoltarea conceptului a integrat, în final, interdependența dintre sustenabilitatea mediului cu dimensiunea socială și economică a dezvoltării (Kadekodi, G.K., 1992). Astfel, dezvoltarea durabilă, prin însuși conținutul conceptual, presupune atingerea coerentă și

echilibrată a obiectivelor societății de natură economică, socială și de mediu în vederea creșterii bunăstării, acestea formând cele trei dimensiuni, cei trei piloni ai dezvoltării durabile. (ONU 2005, OCDE 2001, Bell, S., 2003). De asemenea, pe măsură ce spectrul nevoilor luate în considerare s-a lărgit, utilizarea indicatorului PIB/locuitor pentru a evalua comparativ nivelul de bunăstare s-a dovedit limitat, depășit (Mira D’Ercole 2003, , etc): „umbrela” veniturilor include activități care reduc, în fapt, nivelul de bunăstare și stocul de active al societății; sunt omise activități care, deși în afara piețelor, sunt importante pentru bunăstarea indivizilor.

Mai recent, multidimensionalitatea dezvoltării durabile s-a lărgit prin încercările de a integra alte dimensiuni pe lângă cei trei piloni tradiționali.

Pe fondul conștientizării asimetriei culturale globale, a dominanței culturii și valorilor occidentale de tip consumerist, exprimând nevoia de atenuare a dezechilibrului pe scena globală a culturii și de păstrare a capitalului cultural a diferitelor grupuri etno-culturale, în literatura de specialitate apare o nouă dimensiune a dezvoltării durabile: dimensiunea culturală, considerată, de către unii autori, nu doar un al patrulea pilon, ci pilonul central al DD (Nurse, K., 2006, Duxbury, N. și Gillette, E., 2007, UNESCO 2001; Culture 21 2011; Daniel et al. 2012). *Sustenabilitatea culturală* poate fi definită ca „abilitatea de a păstra identitatea culturală și de a orienta procesul de schimbare și dezvoltare în direcții consecvente și congruente cu valorile culturale ale unei comunități” (Sustainable Development Research Institute, 1998, citat în Duxbury, N., și Gillette, E., 2007). Identitatea diferitelor națiuni, sistemele de valori și perspective, cadrul epistemic specific unei culturi modelează comportamentul economic, ecologic și social al indivizilor. Cultura determină însăși perspectiva asupra *dezvoltării*. De aceea, la nivel de comunitate locală, semnificația dezvoltării durabile în conștiința colectivă nu se limitează la ipotezele cele mai frecvente: dezvoltare occidentală, modernizare, creștere economică, creșterea PIB, ci este intrinsec conectată la conținutul geocultural al conceptului de dezvoltare.

Un al cincilea element indispensabil dezvoltării durabile, care întrepătrunde toate celelalte dimensiuni ale dezvoltării durabile este *sustenabilitatea instituțională*. Relevanța acestui element a fost inițial recunoscută prin introducerea în cadrul sistemului de indicatori de evaluare a progresului pentru dezvoltare durabilă, a unei grupe de indicatori direct referitoare la dimensiunea societal/instituțională (ONU, 1996). *Sustenabilitatea dezvoltării* presupune o infrastructură instituțională sustenabilă (Mira d’Ercole, M., Salvini, A., 2003; Pfahl, 2005), întrucât instituțiile funcționale și politicile corespunzătoare de la nivel național, regional sunt cele care permit și garantează acumularea de capital (ex. capital uman prin sistemul educațional) pe de o parte și, respectiv, prevenirea, reducerea sau limitarea pierderilor de capital a căror recuperare viitoare ar fi mult mai costisitoare.

Pe de altă parte, accepțiunea mai largă asupra noțiunii de *instituție* integrează în problematica sustenabilității instituționale și instituțiile informale ale societății cu impact asupra comportamentului, valorilor și percepțiilor actorilor dezvoltării durabile. Raportul asupra dezvoltării globale al Băncii Mondiale din 2003 (Banca Mondială, 2003) accentuează necesitatea transformării tuturor instituțiilor societății, incluzând piața, sistemul judiciar, convențiile sociale, așa încât acestea să susțină dezvoltarea durabilă într-un context global dinamic. Întrucât această definiție include atât organizații, regimuri, sisteme de reguli dar și

normele sociale, familia, tradiții dimensiunea instituțională se suprapune parțial cu cea culturală.

Construcția fiecăruia dintre pilonii dezvoltării socio-economice durabilă este, într-o măsură semnificativă, condiționată de acțiunea directă și indirectă a mecanismelor asociate fenomenului de globalizare. Dacă globalizarea este percepută ca o forță motrice, un accelerator puternic al dezvoltării economice pe termen lung din perspectivă globală, la nivelul de stat individual, de sectoare economice sau de comunități locale, perspectivele de creștere a bunăstării materiale pot fi extrem de nefavorabile (Panayotou, 2000). În ceea ce privește celelalte dimensiuni ale dezvoltării durabile, deși literatura de specialitate (Martens și Raza, 2010; Osland et al, 2002; Bhagwati, 2004; Falk, 2000; UNDP 1999) prezintă argumente multiple pentru un impact bipolar – atât pozitiv cât și negativ, cele mai multe studii de specialitate evidențiază influența destructivă a globalizării asupra sustenabilității mediului natural, asupra eficienței sociale, asupra identității și dezvoltării socio-culturale și asupra sustenabilității și funcționalității instituționale. În măsura în care are un efect de marginalizare asupra unor economii, sectoare, indivizi, globalizarea conduce la creșterea incidenței sărăciei, cu consecințe directe asupra epuizării resurselor și degradării mediului care determină, în continuare, creșterea privațiunii, a disparității, a pasivității și dezangajării morale a umanității. În ceea ce privește sustenabilitatea sistemelor ecologice și a consumului resurselor naturale în scop productiv (care să nu afecteze capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi), consecințele globalizării se resimt, cu precădere, în arii precum încălzirea globală, despădurirea, deteriorarea stratului de ozon, biodiversitatea, oceanele și poluarea (Lawrence et al., 1996; Whalley, 1996, UN-ECLAC, 2002). Implicațiile globalizării la nivelul mediului și resurselor naturale se deosebesc de cele de natură economică prin faptul că, în general, se manifestă într-un orizont de timp mediu-lung, prezintă caracteristici cumulative dinamice, adesea calitative, dificil de măsurat. În acest sens amintim poluarea cu efecte dincolo de granițele naționale, modificarea peisajului natural, extincția unor specii și pierderea biodiversității (ECLAC / UNEP 2001).

Relocalizarea masivă, pe criterii de cost și constrângeri legislative, ale unor faze ale proceselor productive de către multinaționale în state și zone economice cu reglementări deficitare de protecție a mediului a permis exportul de tehnologii și activități cu impact major asupra ecosistemelor locale și globale. Intensificarea specializării economiilor în dezvoltare și emergenete, pe baza avantajelor comparative, în industrii intensive în consum de resurse primare – exportatoare de bunuri de consum intermediar utilizate, mai departe, în lanțul productiv al multinaționalelor – au favorizat exploatarea extensivă, distructivă a resurselor locale cu impact asupra echilibrului ecologic local și global (Osland et al., 2002)

Din punctul de vedere al sustenabilității sociale, globalizarea se evidențiază ca proces cu consecințe majore negative asupra inechității, inegalității sociale intra și transgeneraționale, intra și transnaționale. Progresul economic asociat globalizării a antrenat consecințe pozitive asupra nivelului de bunăstare dar nu pentru toată lumea. În general, globalizarea este percepută ca factor principal responsabil pentru creșterea decalajelor de bunăstare și venit dintre categoriile sociale favorizate și cele defavorizate din punctul de vedere al nivelului de educație, al nivelului de calificare, al contextului socio-economic în care trăiesc. Efectele negative ale globalizării asupra nivelului de trai sunt accentuate în societățile marginalizate din punct de vedere economic (OECD, 2008). Decalajul dintre cei

mai bogați 20% și, respectiv cei mai săraci 20% din populația globală a crescut în ultimii 50 de ani de peste 2,5 ori. Conform ultimului raport al UNCD privind inegalitatea socială la nivel global (UNCD 2013), celor mai bogați 8% dintre oamenii planetei le revine jumătate din venitul global, în timp ce ceilalți 92% își împart, la fel de inegal, restul. În același timp, cei mai săraci 30% din populația globului dețineau, în anul 2008, 1,25% din averea totală a lumii, mai puțin cu 0,25 p.p față de anul 1988. Alături de adâncirea inechității sociale, dinamica migrațională, ca expresie a internaționalizării fluxului de resursă umană, reprezintă un factor potențial de alterare a echilibrului și sustenabilității sistemelor naționale de protecție socială, de intensificare a inegalității și excluziunii sociale.

Direct sau indirect, prin impactul asupra sustenabilității sociale și instituționale, globalizarea afectează capacitatea unei comunități de a-și manifesta identitatea, de a-și conserva și întări tradițiile, de a dezvolta sisteme de credințe și valori larg împărtășite de societate (**Werbach**). Provocările asociate globalizării pentru obiectivul conservării moștenirii culturale vizează, în primul rând, formele de manifestare culturală intangibile, precum idei, practici, credințe, tradiții care formează identitatea culturală colectivă.

De asemenea, ca o consecință derivată din evoluțiile pe celelalte planuri ale dezvoltării durabile, sau ca o consecință directă, sustenabilitatea instituțională poate fi subminată de dinamica fenomenului complex al globalizării. (Pfahl, 2005) Fie că ne referim la instituția formală, fie la cea informală, multiplicarea actorilor cu putere transformatoare – de la companiile multinaționale cu cifre de afaceri mai mari decât produsul intern brut al unor țări, la canale mass-media cu audiență globală și până la comunități puternice de imigranți formate ca urmare a migrației masive a forței de muncă – și creșterea forței impactului lor ca urmare a integrării comunităților cu identitate culturală specifică în spațiul socio-economic global vulnerabilizează instituția, afectându-i funcționalitatea, rolul, eficacitatea și semnificația.

În același timp, fiecare dintre dimensiunile dezvoltării durabile enumerate anterior, gestionate corespunzător, pot contribui la valorificarea optimă și sustenabilă, în beneficiul umanității în ansamblul său, a elementelor proprii globalizării.

În acest peisaj, inovarea socială poate juca un rol determinant de catalizator și mediator dinamic și flexibil.

Inovarea Socială, instrument strategic pentru globalizare sustenabilă

Conținutul termenului de inovare socială a variat în funcție de specificul temporal dar și de utilizatorul lui, de la cercetare experimentală în cadrul științelor sociale și umaniste, la antreprenariat social, inovare tehnologică cu beneficii sociale, responsabilitate socială corporatistă și „inovare deschisă”.

În literatură, conceptul de inovare socială este definit în mod variat, cu accente sau delimitări diferite, uneori contradictorii. În unele abordări, caracterul *social* derivă din *intenția și motivația* inovatorului, alteleori din *rezultatul, impactul și eficacitatea* inovației (Neumeier, 2012; Phills et al, 2008; Pol și Ville 2008; Salamon et al., 2010), din domeniul social în care se realizează (legislativ, normativ și cultural – Hamalainen și Heiskala, 2007), din caracterul de noutate (CSTP, 2011), din nivelul de agregare la care se resimte (societal și nu individual, Phills et al, 2008; Pol și Ville 2008) sau din interacțiunea dintre actorii inovării sociale (Mumford, 2002; Neumeier 2012; Westley, 2012). În același timp, alte definiții integrează aspectele de mai sus în abordări mai complexe (precum Moulaert et al., 2005, etc)

Pentru aria de interes a studiului de față, ne vom referi la definiția propusă de Caulier-Grice et al., (2012), care, în opinia noastră, surprinde cuprinzător elementele fundamentale larg recunoscute în literatură: *Inovarea socială reprezintă noile soluții (produse, servicii, modele, piețe, procese, etc) care răspund, unei nevoi sociale mai eficient decât soluțiile deja existente și care conduc la îmbunătățirea sau formarea de noi capacități și relații și la optimizarea valorificării activelor și resurselor. Cu alte cuvinte, inovarea socială slujește nevoilor societății și, în același timp, îmbunătățește capacitatea societății de a acționa.*

Astfel, inovarea socială se definește prin caracterul de noutate; plusul de eficiență și eficacitate față de soluțiile deja existente; abordarea integrată a inovației, de la idee la implementare; satisfacerea unei nevoi sociale; funcția de capacitate a societății în sensul realizării obiectivelor de dezvoltare socială. (Caulier-Grice et al., 2012) Procesul de inovare, prin sine însuși și nu doar prin rezultatul său, aduce valoare societății întrucât dezvoltă abilitățile celor implicați, spre câștigul lor individual și colectiv. Capacitatea de inovare viitoare și nivelul de responsabilitate civică asumată cresc prin intermediul inovării sociale. Prin aceasta se distinge contrastant față de raporturile unidireționale de ajutorare socială din partea instituțiilor publice către cetățenii solicitanți de asistență și protecție socială. Inovarea socială promovează un proces de inovare sustenabil, continuu, în crearea și implementarea căruia societatea însăși este activ implicată.

Printre alte caracteristici importante, cu care inovarea socială este asociată, amintim: natura intersectorială a procesului inovativ care antrenează actori atât din sectorul public, cât și din cel privat, cel al economiei sociale sau cel din economia informală; funcția creatoare de relații noi de cooperare și colaborare (cunoscute ca *pro-sumption, co-production, open innovation, collaborative innovation*), funcția de dezvoltare a stocului de active și resurse sociale și individuale și de îmbunătățire a valorificării lor. (Caulier-Grice et al., 2012)

Etapele procesului de inovare socială urmăresc aceeași structură ca și inovarea în sens general și presupun (1) identificarea de nevoi sociale noi sau nesatisfăcute / insuficient satisfăcute de sectorul public, privat sau de economie socială; (2) dezvoltarea de soluții noi pentru aceste nevoi; (3) evaluarea eficacității și eficienței acestor soluții; (4) amplificarea și diseminarea inovărilor sociale eficiente (CE, 2013)

Relevanța inovării sociale în contextul provocărilor de dezvoltare durabilă este recunoscută larg în literatura de specialitate (CE, 2013; CE, 2011; CE 2009; Neumeier, 2012; Pol și Ville, 2008; Hamalainen și Heiskala, 2007, Moulaert et al., 2005, Osburg & Schmidpeter, 2013 etc). Pe fondul intensificării globalizării, al înmulțirii riscurilor individuale și societale, în perspectiva provocărilor tot mai numeroase și mai complexe pentru sustenabilitatea economică și socială, ca urmare a dinamicii socio-demografice, ecologice și economice, inovarea socială se evidențiază ca un instrument cheie de identificare și implementare a soluțiilor optime. Atât prin rezultatul direct sau indirect cât și prin procesul de inovare care antrenează, motivează și implică principalii purtători de interese - și în special beneficiarii – în identificarea și implementarea soluțiilor, inovarea socială are capacitatea de a atrage un volum foarte mare de resurse și de a atinge o amploare socială a impactului pozitiv la care instituția publică, organizația de economie socială, ONG-ul sau piața nu ar putea avea acces prin sine.

Prin procesul de inovare, prin mijloacele și metodele pe care le valorifică, prin sinergiile pe care le provoacă, inovarea socială joacă un rol deosebit în cartografierea, selecția

și implementarea celor mai bune alternative strategice pentru fiecare dintre provocările globalizării, oricare ar fi acesta. Inovarea socială prezintă o dimensiune intrinsecă procesuală de capacitate a utilizatorilor, beneficiarilor și societății în ansamblu de a-și gestiona optim riscurile și de a-și satisface nevoile, prin activarea și dezvoltarea rețelelor sociale, resurselor latente, activelor neutilizate și capacităților lor.

Inovarea socială, ca rezultat al valorificării creativității și ideilor disponibile la nivelul comunității care o implementează, oferă soluții concrete la probleme locale care pot, în același timp, să protejeze mediul natural, să întărească identitatea culturală a comunității, să reformeze instituțiile vulnerabile, să transforme modelele tradiționale de consum, să promoveze și să îmbunătățească structura și interacțiunile sociale. De asemenea, inovarea socială este tot mai larg înțeleasă ca un factor determinant pentru succesul economic (Osburg și Schmidpeter, 2013), o trăsătură indispensabilă pentru antreprenoriatul viitorului. Iar ideile inovative cu impact social local, prin valorificarea fluxurilor de TIC rezultate din, și promovare ale globalizării, pot fi replicate și consecințele pozitive scalate la niveluri de agregare superioare.

Statul – facilitator cheie al inovării sociale

Efectele sociale negative ale restricțiilor bugetare impuse de evoluția economică cu rezonanță la nivelul resurselor umane și financiare din sectorul public, dezechilibrele tot mai accentuate dintre cererea și oferta de servicii sociale impun alte soluții decât cele tradiționale. Măsurile fiscale de creștere a veniturilor bugetare, măsurile de reducere a cheltuielilor publice prin reducerea serviciilor a forței de muncă, precum și măsurile de creștere a eficienței în sectorul public prin optimizarea proceselor, digitalizare etc. și-au demonstrat limitele și fac loc celei de „a patra soluții” (Rene și Lauritzen, 2013): crearea unui mediu stimulatoriu pentru inovare socială, asigurarea deschiderii necesare pentru implicarea actorilor non-publici în formularea și implementarea de soluții sociale noi. Aceasta nu redimensionează rolul statului, în sensul diminuării lui, ci îl transformă și, într-un fel, îl mărește. Din ofertant de soluții, statul – mai ales instituțiile administrației locale – devine un facilitator, un promotor și stimulator al inovării sociale. Provocarea sectorului public este aceea de a combina potențialul și punctele forte ale diferitelor sectoare și diferiților actori, de a valorifica manifestările sectorului privat a responsabilității sociale corporatiste, energia și creativitatea forței de muncă voluntare și creativitatea și motivația sectorului informal.

Pentru administrația locală - dar nu numai – inovarea socială reprezintă creșterea eficienței în termeni de cost și timp pentru identificarea nevoilor sociale; optimizarea identificării soluțiilor potențiale; servicii mai eficiente și mai ieftine; completarea serviciilor publice pentru satisfacerea unor nevoi care, altfel, ar rămâne neabordate; promovarea cetățeniei active ; diminuarea impactului negativ al restricțiilor bugetare, mai ales în perioada actuală de recesiune economică ; promovarea ocupării și creșterii economice.

Pentru a valorifica aceste avantaje potențiale cheie, se impune integrarea conceptului și practicii inovării sociale, ca element permanent în activitatea curentă a instituției publice și, mai ales, a instituției de administrație publică locală. Inovarea accidentală, întâmplătoare trebuie să fie înlocuită de o abordare sistematică și conștientă a procesului inovării în sectorul public iar managementul resurselor umane trebuie să se concentreze asupra formării de

capacități de inovare și de coordonare a proceselor inovative la toate nivelurile de administrație (CE, 2013).

Aceasta presupune transformări sistemice la nivel de paradigmă. Perspectiva centrată pe sarcini și proiecte se schimbă într-o perspectivă concentrată pe orchestrarea proceselor de co-inovare, de creare de soluții noi *împreună cu oamenii deserviți*, nu doar *pentru* ei.

Principalele direcții de acțiune în acest sens sunt (CE, 2013; Caulier-Grice et al 2012 ; Murray et al, 2010, etc):

(1) identificarea zonelor în care ar fi de folos ca instituția publică se permită implicarea și accesul inovatorilor potențiali externi și să stimuleze procesul de inovare de jos în sus. Această măsură presupune asumarea controlată și echilibrată a unor riscuri, precum scăderea calității serviciilor oferite sau amenințarea locurilor de muncă ale funcționarilor publici.

(2) managementul corespunzător al riscului intrinsec inovării, prin mecanisme de diversificare, de împărțire a riscului între actori și, mai ales, de prevenire prin asigurarea calității și asumării responsabilității. Calitatea soluțiilor generate prin inovarea socială trebuie să rămână la cel mai înalt nivel și instituția publică să se asigure că resursa umană implicată în aplicarea inovării este suficient de calificată și pregătită să poată oferi servicii de calitate.

(3) În al treilea rând, se va urmări asigurarea caracterului inclusiv al procesului de inovare socială față de toți cei implicați, mai ales față de entitățile rezistente și închise, care, de multe ori, sunt beneficiarii sau alți actori esențiali pentru succesul inițiativei.

(4) În al patrulea rând, instituția publică facilitatoare a inovării sociale trebuie să asigure un mediu de suport corespunzător, condiții cadru favorabile pentru formularea celor mai bune soluții și implementarea acestora, incluzând suport financiar, logistic, de interrelaționare prin facilitarea formării de rețele între inovatorii sociali, suport motivațional (printr-o paletă cât mai diversă de stimulente)

(5) De asemenea, se impune asigurarea construirii unui parteneriat pe poziții de egalitate, construit prin încredere reciprocă, statut egal, benevolență, etc.

(6) Asigurarea sustenabilității, diseminării și amplificării inovațiilor sociale de succes. Studiile de specialitate au semnalat absența preocupării instituției publice facilitatoare pentru viitorul inovării sociale realizate, pentru sustenabilitatea ei financiară ulterioară finalizării programului finanțat, pentru replicarea ei pe scară largă (națională și chiar internațională).

(7) Asigurarea legislației necesare care să ofere cadrul legal inovării sociale, mai ales a acelor prevederi referitoare la ocupare, impozitare și achiziții publice. S-a observat că acestea reprezintă adesea o barieră importantă pentru inovarea socială.

(8) Nu în ultimul rând, instituția facilitatoare de inovare socială trebuie să valorifice rețelele inter-instituționale pe orizontală și verticală pentru a promova diseminarea și „scalarea”, amplificarea inovațiilor sociale cu un nivel ridicat atât al impactului social cât și al eficienței în raport cu consumul de resurse financiare, materiale, umane și de timp.

Concluzii

Globalizarea provoacă umanitatea cu o paletă largă și dinamică de oportunități, de beneficii, dar și de riscuri și amenințări, interdependente, uneori divergente. Răspunsul la

această provocare constă în identificarea modelului de gestionare optimă a formelor de manifestare a globalizării care nu doar să nu submineze, ci chiar să promoveze sustenabilitatea mediului natural, echitatea dezvoltării umane intra și intergeneraționale, coeziunea socială și viabilitatea structurilor sociale, sustenabilitatea și adaptabilitatea culturală cât și funcționalitatea și adaptabilitatea instituțională. Interfața care modulează impactul globalizării asupra sustenabilității dezvoltării poate fi inovarea socială. Prin potențialul ei unic de mobilizare a resurselor și de eficacitate, prin capacitatea de a oferi răspunsuri locale la provocări complexe, prin faptul că integrează diferiți purtători de interese, inovarea socială se evidențiază ca un instrument important pentru asigurarea sustenabilității pe fiecare dimensiune a dezvoltării.

Într-un context socio-economic și instituțional favorabil și stimulat, pe lângă faptul că pot estompa efectele negative și pot neutraliza riscurile și amenințările la adresa sustenabilității asociate cu globalizarea, formele de inovare socială pot transforma fenomenele proprii globalizării în vectori ai dezvoltării durabile, în toate dimensiunile sale. Pentru aceasta, se impune formarea unei noi paradigme la fiecare din nivelurile de decizie politică care să permită, să încurajeze inovarea socială și să mijlocească propagarea impactului pe plan societal.

BIBLIOGRAFIE:

- Banca Mondială, 2003, *Sustainable Development in a Dynamic World. Transforming Institutions, Growth and Quality of Life*, World Development Report 2003, Oxford University Press, New York
- Begg I, Draxler J., Mortensen J., 2008, *Is Social Europe Fit for Globalisation? A study of the social impact of globalisation in the European Union*, Centre for European Policy Studies, European Commission
- Bell S., 2003, *Measuring Sustainability: Learning by Doing*. London: Earthscan Publications Ltd
- Bhagwati, J. , 2004, *In Defense of Globalization*; Oxford University Press: New York, NY, USA,
- Caulier-Grice J, Davies A, Patrick R, Norman W, 2012b, *Defining Social Innovation. A deliverable of the project: The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe (TEPSIE)*, European Commission – FP 7 – Brussels, European Commission, DG Research
- Comisia Europeană, 2013, *Guide to Social Innovation*. DG Regional and Urban Policy
- Comisia Europeană, 2009, *Reinvent Europe through innovation: From a knowledge society to an innovation society*, Brussels, European Commission, Special Business Panel – DG Industry and Enterprise
- Comisia Europeană, 2011, Social Business Initiative – Creating a favourable climate for social enterprises, key stakeholders in the social economy and innovation, Communication from the Commission to the European Parliament 682, Brussels ec.europa.eu/internal_market/social_business/docs/COM2011_682_en.pdf

- Committee for Scientific and Technological Policy (CSTP), 2011, *Fostering Innovation to Address Social Challenges*, OECD, Paris, 2011
- Culture 21. 2011. Lobbying for culture as the 4th pillar of sustainable development in the process of the Rio+20 summit. Agenda 21 for culture. United Cities and Local Governments—Committee on culture.
- Daniel TC, Muhar A, Arnberger A, Aznar O, Boyd JW, Chan KMA, Costanza R, Elmqvist T, et al. Contributions of cultural services to the ecosystem services agenda. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. 2012;109:8812–8819. doi: 10.1073/pnas.1114773109.
- Dollar, D. (2001), *Globalisation, inequality and poverty since 1980*, Development Research Group, World Bank, Washington, D.C., November.
- Duxbury N, Gillette E., 2007, *Culture as a Key Dimension of Sustainability: Exploring Concepts, Themes and Models*, Working Paper no. 1, Centre of expertise on culture and communities
- ECLAC/UNEP, 2001, *The Sustainability of Development in Latin America and the Caribbean: Challenges and Opportunities*. Report prepared for the World Summit on Sustainable Development, Rio de Janeiro, 23-24 October 2001
- Falk, R., 2000, *The quest for humane governance in an era of globalization*. In „The Ends of Globalization”; Kalb, D., van der Land, M., Eds.; Oxford, UK, pp. 369-382.
- Hamalainen TJ, Heiskala R, eds, 2007, *Social Innovations, Institutional Change and Economic Performance: Making Sense of Structural Adjustment Process in Industrial Sectors, Regions and Societies*. Edward Elgar Publishing Cheltenham, UK – citat în Caulier-Grice et al., 2012)
- Harris M, Albury D 2009, *The Innovation Imperative*, NESTA, London
- Kadekodi Gopal K, 1992, *Paradigms of Sustainable Development*. *Journal of SID* 3, pag. 72-76
- Langhelle O., 1999, *Sustainable Development: Exploring the Ethics of Our Common Future*, *International Political Science Review* nr 20, pag 129-149
- Lawrence R.A., Rodrik A., Whalley J., 1996, *Emerging Agenda for Global Trade*, în „Emerging Agenda for Global Trade: High Stakes for Developing Countries”, Overseas Development Council, 1996, pg.1-16
- Martens P., Raza M., 2010, *Is Globalisation Sustainable?*, *International Centre for Integrated Assessment and Sustainable Development*, Maastricht University in Sustainability 2010, 2, 280-293
- Mira d'Ercole M., Salvini A., 2003, *Towards Sustainable Development: The Role of Social Protection*, OECD Working Papers, Nr. 12, OECD Publishing
- Moulaert F, Martinelli F, Swyngedouw E, Gonzalez S, 2005, *Towards Alternative Model(s) of Local Innovation*, *Urban Studies*, vol. 42:11, pg. 1969-1990
- Mumford MD, 2002, *Social Innovation: Ten Cases From Benjamin Franklin*, *Creativity Research Journal*, vol. 14:2, 2002, pp. 253-266
- Murray R, Caulier-Grice J, Mulgan G, 2010, *The Open Book of Social Innovation*. Social Innovation Series: Ways to Design, Develop and Grow Social Innovation, The Young Foundation – NESTA

- Neumeier S, 2012, *Why do Social Innovations in Rural Development Matter and Should They be Considered More Seriously in Rural Development Research? – Proposal for a Stronger Focus on Social Innovations in Rural Development Research*, Sociologia Ruralis, vol. 52:1, Jan 2012
- Nurse K., 2006, *Culture as the Fourth Pillar of Sustainable Development*, Commonwealth Secretariat London UK
- OCDE, 2001, *Sustainable Development: Critical Issues*. Paris: Organization for Economic Cooperation and Development
- OECD, 2008, *Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries*
- ONU, 1996, *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*
- Osburg T și Schmidpeter R (Eds), 2013, *Social Innovation: Solutions for a Sustainable Future* (CSR, Sustainability, Ethics&Governance), Springer.
- Osland J.S., Dhanda K., Yuthas K., 2002, *Globalization and environmental sustainability: an analysis of the impact of globalization using the Natural Step framework*, în S. Sharma & M. Starik (eds), "Research in corporate sustainability: The evolving theory and practice of organizations in the natural environment" (pg. 31-60), Cheltenham, UK, Edward Elgar
- Panayotou T., 2000, *Globalization and Environment*, CID Working Paper no. 53, Environment and Development Paper No. 1
- Pfahl S., 2005, *Institutional Sustainability*, International Journal for Sustainable Development, Vol 7, No. ½, pag. 80-96
- Phills JA Jr., Deiglmeier K, Miller DT, 2008, *Rediscovering Social Innovation*, Stanford Social Innovation Review, vol. 6:4, 2008 pp. 34-43
- Pol E, Ville S, 2008, *Social Innovation: Buzz Word or Enduring Term?*. Economics Working Paper 2008, Department of Economics, University of Wollongong
- Rene J, Lauritzen K, 2013, *Social Innovation in Local Government*. Danish Technological Institute
- Richardson, P. (1997), *Globalization and Linkages: Macro-Structural Linkages and Opportunities*, OECD Economic Studies No. 28, OECD, Paris.
- Salamon LM, Geller SL, Mengel KL, 2010, *Non profits, Innovation and Performance Measurement: Separating Fact from Fiction*, Communique No. 17, Centre for Civil Society Studies, Johns Hopkins University
- Stiglitz, J.E. (2002), *Globalization and its Discontents*, New York: W.W. Norton
- UN, ECLAC 2012, *Globalization and development*, LC/G 2157 (SES29/3) <http://www.eclac.cl/publicaciones/xml/0/10030/Globalization-Chap9.pdf>
- UNDP, 2013, *Humanity Devided: Confronting Inequality in Developing Countries*, Bureau for Development Policy
- UNESCO, 2012, *Culture, a driver and an enabler of sustainable development*. Thematic Think Piece, <https://en.unesco.org/post2015/sites/post2015/files/Think%20Piece%20Culture.pdf>
- UNESCO. 2001. UNESCO universal declaration on cultural diversity. Records of the general conference, 31st session, 15 October–3 November 2001, Paris, France. Annex I, Volume 1 Resolutions. Paris: UNESCO.
- United Nations Development Programme (UNDP), 1999, *Human Development Report 1999: Globalization with a Human Face*; Oxford University Press: New York, NY, USA,

- Werbach A., 2009, *Strategy for Sustainability*, Harvard Business Press
- Whalley J., 1996, *Trade and Environment, the WTO and the Developing Countries*, în „Emerging Agenda for Global Trade: High Stakes for Developing Countries”, Overseas Development Council, 1996, pg.1-16
- Wolf H., 1997, *Globalization and the Rule of Law at the End of the Twentieth Century*, în 1997 European Yearbook of Sociology of Law, Milan, Giuffrè
- Wood A., 1998, *Globalization and the Rise in Labour Market Inequalities*, în Economic Journal 198, no. 450, pg. 1463-83